

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної роботи та
міжнародних зв'язків

Оксана І ОДОВАНЕЦЬ

«28» 08 2025 р.



ДОВІДНИК ДЛЯ АСПІРАНТА
(СИЛАБУС)

з вивчення навчальної дисципліни

Українська мова за професійним спрямуванням

I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Галузь знань _____

II - Стоматологія

Спеціальність _____

Доктор філософії

Освітній ступінь _____

II

Курс навчання _____

очна (денна, вечірня), заочна

Форма здобуття освіти _____

суспільних наук та українознавства

Кафедра _____

Схвалено на методичній нараді кафедри суспільних наук та українознавства «25»
серпня 2025 року (протокол № 1).

Завідувач кафедри

Антоній МОЙСЕЙ

Схвалено предметною методичною комісією з суспільних та гуманітарних дисциплін
«26» серпня 2025 року (протокол № 1).

Голова предметної методичної
комісії

Ніна ЗОРІЙ

Чернівці – 2025

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	суспільних наук та українознавства
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Шутак Л.Б. – доцент кафедри кандидат філологічних наук shutak.larysa@bsmu.edu.ua; Ткач А.В. – доцент кафедри кандидат філологічних наук, tkach.alla@bsmu.edu.ua; Навчук Г.В. – доцент кафедри кандидат філологічних наук, navchuk.galina@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/suspilnih-nauk-ta-ukrayinoznavstva/
Веб-сайт кафедри	http://snu.bsmu.edu.ua/
E-mail	society@bsmu.edu.ua
Адреса	Чернівці, вул. Героїв Майдану, 3
Контактний телефон	52-08-71

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	вибіркова
Кількість кредитів	3,0
Загальна кількість годин	90
Лекції	-
Практичні заняття	30
Самостійна робота	60
Вид заключного контролю	Залік

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Програма підготовки докторів філософії складена на основі Закону України «Про вищу освіту» і відповідно до ПОРЯДКУ підготовки доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), Положення про підготовку докторів філософії та докторів наук БДМУ.

Спеціальність: І1 Стоматологія.

Ця програма є частиною освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії і розрахована на 3 кредити, які засвоюються протягом 1 семестру.

Предметом вивчення української мови професійного спрямування є мовні засоби, комунікативні стратегії та жанрові форми наукового й фахового спілкування, необхідні для здійснення наукової діяльності, підготовки дисертації та представлення результатів досліджень.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу – <https://cutt.ly/ArUqCMFh>;
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу – <https://cutt.ly/yrUqVPvn>;
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять – <https://cutt.ly/jrUqBS36>;
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти – <https://cutt.ly/3rUqMABV>;

- Кодекс академічної доброчесності – <https://cutt.ly/FrUq1ljK>;
- Положення про запобігання академічному плагіату – <https://cutt.ly/MrUq6QAt>;
- Положення про порядок та умови обрання здобувачами освіти вибірових дисциплін – <https://cutt.ly/srUwo6Ci>;
- Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти – <https://cutt.ly/SrUwp1ie>;
- Правила поведінки здобувачів освіти – <https://cutt.ly/ErUq72rZ>;
- Правила внутрішнього трудового розпорядку – <https://cutt.ly/UrUwiACe>.

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету та правил поведінки здобувачів освіти, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та співробітниками кафедр, закладів охорони здоров'я тощо;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. Мета та завдання підготовки докторів філософії

5.1. **Метою** вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» для аспірантів є формування високого рівня комунікативної компетенції у сфері професійного спілкування, засвоєння необхідної інформації щодо вимог наукового стилю, опанування специфікою українського ділового мовлення, вироблення вмінь і навичок ведення документації у лікарській практиці. Курс має формувати мовну особистість спеціаліста, здатну до розв'язання різноманітних комунікативних завдань практично в усіх актуальних сферах спілкування (науково-навчальній та офіційно-діловій).

5.2. Основними **завданнями** курсу є: дати аспірантам чіткі поняття про нормативність української літературної мови, виробити в них практичні навички правильного використання різних мовних засобів відповідно до сфери і мети висловлювання; активізувати роботу з науковими текстами, правильно оформляти та складати ділові й фахові документи, добре орієнтуватися в лексичному багатстві української мови; підвищити культуру писемного й усного ділового та фахового мовлення; сформувати навички правильного виголошення публічних виступів, встановлення офіційних, службових, ділових, партнерських контактів, проведення нарад, приймання відвідувачів, ведення телефонних розмов.

6. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

У результаті вивчення навчальної дисципліни у аспіранта мають бути сформовані **компетентності**:

- **6.1. інтегральна:** Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми стоматології і дотичні міждисциплінарні проблеми, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

6.2. загальні:

- ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

6.3. спеціальні (фахові, предметні):

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та інноваційних проєктів у сфері стоматології усно і письмово державною мовою та однією з офіційних мов Європейського Союзу, оприлюднювати результати досліджень у провідних міжнародних наукових виданнях.

СК07. Здатність критично аналізувати, оцінювати і синтезувати нові та комплексні ідеї у сфері стоматології та з дотичних міждисциплінарних питань.

СК08. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

7. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Згідно з вимогами стандарту вищої освіти та освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує формування таких **результатів навчання** (РН):

РН03. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень та прикладні проблеми стоматології державною та іноземними мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень, статистичного аналізу даних, наявні літературні дані.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

7.1. Знати:

- норми сучасної української літературної мови та особливості їх застосування в науковому стилі;
- принципи академічного письма, структуру та жанри наукових текстів;
- правила оформлення наукових праць, дисертаційних матеріалів, статей, тез відповідно до національних та міжнародних стандартів.

7.2. Уміти:

- грамотно створювати, редагувати, анотувати й рецензувати наукові тексти;
- готувати усні та письмові доповіді, презентації, виступи на наукових заходах українською мовою;
- застосовувати мовні засоби для ефективної професійної та академічної комунікації.

7.3. Демонструвати:

- здатність до наукової комунікації українською мовою в усній та письмовій формах;
- високий рівень культури наукового мовлення;
- уміння представляти результати власних досліджень у фаховому середовищі та міжнародному науковому просторі.

8. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредитів ЄКТС, 90 годин, у т.ч.: лекції 0 годин, практичні (семінарські) заняття – 30 годин, самостійна робота – 60 годин.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Наукова мова як комунікативний феномен. Особливості медичної наукової мови. Медична термінологія як невід’ємна складова української наукової мови. Культура мовлення медичного працівника.

Конкретні цілі:

1. Ознайомити здобувачів з поняттям наукової мови та її функціями у професійній комунікації.
2. Розкрити специфіку медичної наукової мови та її роль у фаховій діяльності.
3. Проаналізувати структуру та особливості медичної термінології як засобу точного наукового висловлювання.
4. Формувати навички культури мовлення медичного працівника у професійних та наукових ситуаціях.
5. Розвивати вміння використовувати термінологічний апарат для підготовки наукових текстів і презентацій.

Вивчення змістовного модуля спрямоване на застосування лексико-граматичних категорій сучасної української літературної мови для вироблення оптимальної мовної поведінки в професійній сфері; оволодінні термінологічною лексикою, навичками роботи з вузькоспеціалізованими словниками; аналізу та доцільності використання лексичних, морфологічних, синтаксичних мовних засобів відповідно до комунікативних намірів; визначення наукового знання та його особливостей, засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних та практичних проблем науки, розв’язання яких базується на знаннях історії розвитку наукового знання. Оволодіння базовою термінологією. Крім того, включає теми, що репрезентують особливості усних та писемних норм мовленнєвого етикету в професійній діяльності лікаря; теоретично та практично обґрунтовують жанрові особливості наукового тексту, ознайомлюють з дистинктивними ознаками наукового медичного тексту, навичками укладання основних наукових медичних документів, а також редагування перекладних текстів.

Тема 1. Мова та професія. Функції та значення української мови в нашому суспільстві, її державотворча роль. Літературна мовна норма.

- визначення наукової мови;
- роль наукової мови в професійній і академічній діяльності;
- основні функції наукового мовлення.

Тема 2. Науковий стиль у професійній діяльності лікаря. Вимоги до стилю. Основні наукові форми та методи. Основи академічного письма.

- специфіка медичної наукової комунікації;
- відмінності наукового стилю в медицині від загальнонаукового;
- функціональні й стилістичні особливості медичних текстів.

Тема 3. Лексичний аспект фахового мовлення медика. Лексикографічні дослідження у сфері медицини.

Тема 4. Терміни та термінологія. Особливості медичної термінології.

- поняття та класифікація термінів;
- термінологічна система медичної науки;
- правильне вживання та адаптація термінів в українській науковій мові.

Тема 5. Вторинна номінація у медичній термінології, її види:

- метафорична номінація;

- метонімічна номінація
- принципи точності та ясності мовлення;
- дотримання норм української літературної мови;
- мовленнєві стратегії для ефективної наукової та професійної комунікації.
- епонімічна номінація;
- дескриптивна вторинна номінація;
- аббревіатурна вторинна номінація.

Тема 6. Аббревіація в медичній термінології. Багатозначність термінів та їх понятійна невизначеність. Синоніми у термінології лікаря:

- поняття про аббревіацію як спосіб скорочення довгих медичних термінів до зручних і швидких у використанні форм (КТ, МРТ, ГРВІ);
- багатозначність термінів та їх понятійна невизначеність;
- синоніми у термінології лікаря: медична мова містить численні синоніми: наукові, професійно-розмовні та міжнародні варіанти (інфаркт міокарда — серцевий напад).

Тема 7. Основні труднощі слововживання у діловому та професійному мовленні. Типові мовні помилки:

- труднощі вибору слова;
- труднощі російсько-українського перекладу;
- труднощі наголошення слів української мови та слів іншомовного походження.

Тема 8. Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення:

- національна ввічливість і м'якість вислову;
- розвинена система звертань;
- чіткі правила вітання та прощання Диференційовані формули залежно від ситуації;
- комунікативні ознаки культури мовлення.

Тема 9. Мовленнєвий етикет лікаря. Діалог лікаря з хворим.

- український мовленнєвий етикет як виразник етнічної самобутності, модель універсальної мовної діяльності народу;
- особливості етикету офіційно-ділового та наукового спілкування;
- культура мовлення медиків як невід'ємна частина лікарської деонтології. Ятрогенний вплив слова;
- особливості спілкування медичних працівників у різних мовленнєвих ситуаціях.

Тема 10. Усне спілкування у сфері професійної діяльності лікаря.

Етичні та психологічні засади

- доброзичливий тон, емпатія й повага до пацієнта;
- уникнення категоричних висловів та надмірної професійної

термінології;

- підтримання конфіденційності;
- врахування віку, емоційного стану, рівня освіченості співрозмовника.

Особливості професійного мовлення лікаря

- поєднання термінологічної точності з доступністю для пацієнта;
- чіткість формулювання рекомендацій і попереджень;
- логічна послідовність під час пояснення діагнозу або плану лікування;
- використання етикетних формул (*будь ласка, прошу, дозвольте*

уточнити).

Основні види усного спілкування лікаря

- Бесіда з пацієнтом (збирання анамнезу, роз'яснення результатів);
- Консультація (міжлікарська, міждисциплінарна);
- Інструктаж щодо лікування, профілактики, побічних ефектів;
- Комунікація в команді (круглі столи, обговорення тактики лікування)

Типові вимоги до професійного усного мовлення лікаря.

Тема 11. Публічний виступ. Жанри публічного виступу.

- історія та теорія ораторського мистецтва;
- публічний виступ як жанровий різновид ораторського мистецтва. Культура сприймання публічного виступу;
- доповідь, промова, лекція, повідомлення як жанри публічного виступу;
- презентація як різновид публічного мовлення;
- візитна картка. Правила оформлення візитної картки.

Змістовий модуль 2. Комунікативно-прагматична специфіка наукового (медичного) тексту. Загальна характеристика ділового мовлення.

Включає теми, що розглядають морфологічні особливості медичного наукового тексту. Складні випадки правопису. Синтаксис наукової мови лікаря. Порядок слів у реченні, його стилістичні властивості. Питання синтаксичної синоніміки в наукових медичних текстах. Особлива увага приділяється специфіці медичного наукового тексту та правилам оформлення ділової (медичної) документації.

Аспірант вивчає даний курс, відвідуючи практичні заняття доцентів зі спеціальності, на семінарах з підготовки молодих викладачів, під час власної педагогічної практики.

Конкретні цілі:

1. Ознайомити здобувачів зі структурою та основними жанрами наукових текстів у медичній сфері.
2. Сформувати навички підготовки наукових статей, тез, рецензій та дисертаційних матеріалів.
3. Навчити ефективно організовувати науковий текст, дотримуючись логіки викладу та академічного стилю.
4. Розвивати уміння аргументованого викладу результатів досліджень.
5. Сформувати навички дотримання правил цитування та оформлення джерел за національними та міжнародними стандартами.
6. Сформувати навички оформлення ділової документації.

Тема 1. Морфологічний аспект ділового та фахового мовлення. Основні труднощі словозміни у діловому (фаховому) мовленні.

- специфіка відмінювання й сполучуваності числівників;
 - особливості вживання дієприкметникових форм на *-учий*, *-ючий*, віддієслівних прикметників на *-льний* у медичній професійній мові;
- відмінювання прізвищ, імен та по батькові;
- особливості використання службових частин мови в текстах документів.
- поняття про морфологію, морфологічні норми;

- частини мови як основні морфологічні одиниці, принципи їх класифікації. Морфологічні категорії та синтаксичні властивості самостійних частин мови;
- специфіка використання граматичних форм самостійних частин мови в текстах документів;
- складні випадки визначення роду та відмінювання іменників;
- творення ступенів порівняння прикметників.

Тема 2. Складні випадки правопису в діловому та фаховому мовленні.

- правопис разом, окремо, через дефіс;
- правопис термінів і іншомовних слів;
- назви посад, установ та документів;
- правопис числівників та дати;
- скорочення та аббревіатури;
- узгодження складених означень і назв;
- проблемні випадки відмінювання прізвищ;
- правопис складних слів.

Тема 3. Синтаксичний аспект професійної мови медиків.

- поняття про синтаксис. Типи синтаксичних одиниць. Головні та другорядні члени речення. Принципи класифікації речень;
- складні випадки координації присудка з підметом; керування та узгодження у словосполученнях. Варіанти порушень синтаксичних норм;
- особливості побудови простих речень;
- типові огріхи, пов'язані з побудовою складних речень;
- синтаксичні особливості текстів ділових паперів.

Тема 4. Структура та види наукового тексту.

- елементи структури наукового тексту (вступ, основна частина, висновки);
- правила подання методів, результатів та обговорення;
- вимоги до оформлення списку використаних джерел;
- роль додатків у науковій роботі.
- наукова стаття;
- монографія;
- дисертація;
- оглядова стаття (review);
- реферат;
- наукова доповідь / повідомлення;
- анотація / резюме.
-

Тема 5. Вимоги до складання й оформлення ділової документації.

- культура писемного ділового мовлення: загальна характеристика;
- види особистих офіційних документів. Заява, види заяв. Доручення. Розписка. Скарга;
- види документів з кадрово-контрактних питань. Автобіографія. Резюме. Характеристика. Рекомендаційний лист. Трудовий договір. Контракт. Трудова угода;
- призначення організаційно-розпорядчих документів. Їх види та групи. Інструкції, статuti, положення, правила, вказівки, розпорядження. Наказ: призначення, реквізити, структура тексту, види;

- призначення, особливості, види довідково-інформаційних документів. Довідка. Службова записка (доповідна, пояснювальна). Звіт. Протокол, витяг з протоколу. Запрошення, оголошення, повідомлення. Ділові листи. Телеграма, телефонограма, факс.

Тема 6. Документ як основний вид писемного ділового мовлення.

- вимоги до складання й оформлення адміністративно-канцелярських документів;
 - поняття про документ, документацію, документування, діловодство.
- Класифікація документів;
- національний стандарт України. Формуляр і бланк управлінського документа.
 - загальні вимоги до змісту та оформлення реквізитів.
 - оформлення сторінки документа.
 - вимоги до тексту документа. Поняття рубрикації тексту.

Тема 7. Професійна документація медиків. Особливості її складання та оформлення. Діловодство у медичних закладах.

- основні вимоги до оформлення документації;
- типи медичної документації. Особливості її складання й оформлення;
- медичні документи стаціонару;
- медична документація поліклініки;
- медична документація відділення;
- стандартизація медичної документації. Культура її оформлення та читання.

9. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Аудиторні		Самостійна робота аспіранта
		Лекції	Практичні заняття	
1	90	0	30	60
Змістовий модуль 1. Наукова мова як комунікативний феномен. Особливості медичної наукової мови. Медична термінологія як невід’ємна складова української наукової мови. Культура мовлення медичного працівника.				
Тема 1. Мова та професія. Функції та значення української мови в нашому суспільстві, її державотворча роль. Літературна мовна норма.	4	-	2	2
Тема 2. Науковий стиль у професійній діяльності лікаря. Вимоги до стилю. Основні наукові форми та методи. Основи академічного письма.	6	-	2	4
Тема 3. Лексичний аспект фахового мовлення медика. Лексикографічні дослідження у сфері медицини.	4	-	2	2
Тема 4. Терміни та термінологія. Особливості медичної термінології.	6	-	2	4
Тема 5. Вторинна номінація у медичній термінології, її види.	4	-	2	2
Тема 6. Аббревіація в медичній термінології. Багатозначність термінів та їх понятійна невизначеність. Синоніми у термінології лікаря.	4	-	2	2
Тема 7. Основні труднощі слововживання у діловому та професійному мовленні. Типові мовні помилки.	4	-	2	2

Тема 8. Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення.	4	-	1	3
Тема 9. Мовленнєвий етикет лікаря. Діалог лікаря з хворим.	6	-	1	5
Тема 10. Усне спілкування у сфері професійної діяльності лікаря.	4	-	1	3
Тема 11. Публічний виступ. Жанри публічного виступу. Основи риторики.	4	-	1	3
Разом за змістовим модулем 1	52	-	18	32
Змістовий модуль 2. Комунікативно-прагматична специфіка наукового (медичного) тексту. Загальна характеристика ділового мовлення.				
Тема 1. Морфологічний аспект ділового та фахового мовлення. Основні труднощі словозміни у діловому (фаховому) мовленні.	8	-	2	6
Тема 2. Складні випадки правопису в діловому та фаховому мовленні.	6	-	2	4
Тема 3. Синтаксичні особливості ділового (фахового) тексту.	6	-	2	4
Тема 4. Структура та види наукового тексту.	6	-	2	2
Тема 5. Вимоги до складання й оформлення ділової документації.	6	-	1	5
Тема 6. Документ як основний вид писемного ділового мовлення.	4	-	1	3
Тема 7. Професійна документація медиків. Специфіка її складання та оформлення. Залік.	6	-	2	4
Разом за змістовим модулем 2	38	-	12	28
УСЬОГО ГОДИН	90	-	30	60

10. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

10.1. Тематичний план лекцій - *програмою не передбачено*

10.2. Тематичний план семінарських занять - *програмою не передбачено*

10.3. Тематичний план практичних занять

№ з.п.	ТЕМА	К-сть год
1.	Мова та професія. Функції та значення української мови в нашому суспільстві, її державотворча роль. Літературна мовна норма.	2
2.	Науковий стиль у професійній діяльності лікаря. Вимоги до стилю. Основні наукові форми та методи. Основи академічного письма.	2
3.	Лексичний аспект ділового та фахового мовлення.	2
4.	Терміни та термінологія. Особливості медичної термінології.	2
5.	Вторинна номінація у медичній термінології, її види.	2
6.	Абревіація в медичній термінології. Багатозначність термінів та їх понятійна невизначеність. Синоніми у термінології лікаря.	2
7.	Основні труднощі слововживання у діловому та професійному мовленні. Мовні помилки.	2
8.	Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовленнєвий етикет лікаря. Діалог лікаря з хворим.	2
9.	Усне спілкування у сфері професійної діяльності лікаря. Публічного виступ. Жанри публічного виступу.	2

10.	Морфологічний аспект ділового та фахового мовлення. Основні труднощі словозміни у діловому (фаховому) мовленні.	2
11.	Складні випадки правопису в діловому та фаховому мовленні.	2
12.	Синтаксичні особливості ділового (фахового) тексту.	2
13.	Структура та види наукового тексту.	2
14.	Документ як основний вид писемного ділового мовлення. Вимоги до складання й оформлення ділової документації.	2
15.	Професійна документація медиків. Специфіка її складання та оформлення. Залік.	2
16.	РАЗОМ	30

10.4. Тематичний план самостійної роботи

№№ з.п.	ТЕМА	К-сть годин
1.	Мова та професія. Функції та значення української мови в нашому суспільстві, її державотворча роль. Літературна мовна норма.	2
2.	Науковий стиль у професійній діяльності лікаря. Вимоги до стилю.	2
3.	Науковий стиль у професійній діяльності лікаря. Вимоги до стилю.	2
4.	Лексичний аспект ділового та фахового мовлення.	2
5.	Терміни та термінологія. Особливості медичної термінології.	4
6.	Вторинна номінація у медичній термінології, її види.	2
7.	Абревіація в медичній термінології. Багатозначність термінів та їх понятійна невизначеність. Синоніми у термінології лікаря.	2
8.	Основні труднощі слововживання у діловому та професійному мовленні. Мовні помилки.	2
9.	Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення.	3
10.	Мовленнєвий етикет лікаря. Діалог лікаря з хворим.	2
11.	Мовленнєвий етикет лікаря. Діалог лікаря з хворим.	3
12.	Усне спілкування у сфері професійної діяльності лікаря.	3
13.	Публічного виступ. Жанри публічного виступу.	3
14.	Морфологічний аспект ділового та фахового мовлення. Основні труднощі словозміни у діловому (фаховому) мовленні.	3
15.	Морфологічний аспект ділового та фахового мовлення. Основні труднощі словозміни у діловому (фаховому) мовленні.	3
16.	Складні випадки правопису в діловому та фаховому мовленні.	2
17.	Складні випадки правопису в діловому та фаховому мовленні.	2
18.	Синтаксичні особливості ділового (фахового) тексту. Тематична контрольна робота.	2
19.	Синтаксичні особливості ділового (фахового) тексту. Тематична контрольна робота.	2
20.	Структура та види наукового тексту.	2
21.	Вимоги до складання й оформлення ділової документації.	2
22.	Вимоги до складання й оформлення ділової документації.	2
23.	Професійна документація медиків. Специфіка її складання та оформлення.	2
24.	Документ як основний вид писемного ділового мовлення.	2

25.	Професійна документація медиків. Специфіка її складання та оформлення. Залік.	4
	РАЗОМ	60

11.ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ – індивідуальні завдання виконуються у формі написання наукового есе

Перелік тем есе

1. Науковий стиль у сучасному українському академічному дискурсі: тенденції та виклики.
2. Мовна коректність як чинник довіри до наукових досліджень.
3. Проблема термінологічної уніфікації в українській науці: переваги й ризики.
4. Міжмовні інтерференції у науковому письмі: причини та шляхи подолання.
5. Формування індивідуального наукового стилю дослідника: мовні та риторичні аспекти.
6. Етика наукової комунікації: роль мови у забезпеченні академічної доброчесності.
7. Функції цитування у наукових текстах та проблеми некоректного цитатного оформлення.
8. Мова дослідження як інструмент конструювання наукової аргументації.
9. Академічна риторика: ефективні стратегії представлення результатів дослідження.
10. Особливості перекладу фахової термінології українською: між точністю та розумістю.
11. Мовні стандарти у написанні дисертацій: традиції та модерні тенденції.
12. Науковий текст і його читач: принципи адаптації складного змісту.
13. Стильові помилки в дисертаціях: типові випадки та способи їх уникнення.
14. Роль української мови в інтернаціоналізації академічного простору.
15. Наукова полеміка: культура дискусії та мовні стратегії аргументації.
16. Мультиmodalність у сучасному науковому спілкуванні: текст, візуалізація, дані.
17. Вплив цифровізації на структуру й мову наукових текстів.
18. Гендерні аспекти наукового мовлення: стереотипи, маркери, трансформації.
19. Проблеми адаптації іноземних термінів у гуманітарних та природничих науках.
20. Автентичність наукової української мови: пошук балансу між традицією і новацією.

12. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Проаналізувати приклади наукових текстів у медичній сфері та виділити особливості наукового стилю.
2. Скласти словник термінів за тематикою власного дослідження (не менше 20 термінів) з визначенням та прикладом використання у реченні.
3. Написати короткий науковий текст (або анотацію) на тему власного дослідження, дотримуючись правил академічного письма.
4. Підготувати усну презентацію на тему «Культура мовлення медичного працівника» (3–5 хвилин).
5. Проаналізувати наукову статтю в медичному журналі: визначити структуру, стиль, використані терміни.
6. Скласти план наукової статті або тези за власною тематикою дослідження.
7. Виконати вправу на оформлення бібліографічних посилань та цитування відповідно до стандартів (наприклад, ДСТУ або APA).
8. Написати анотацію до власної наукової роботи та підготувати короткий письмовий відгук на чужу статтю або тезу.
9. Підготувати усну доповідь (5-7 хв) за темою власного дослідження, дотримуючись правил логіки викладу та академічного стилю.
10. Розробити презентацію до наукової доповіді з використанням термінології та правил наукової комунікації.

11. Провести самостійний аналіз виступу колеги або онлайн-доповіді, оцінюючи культуру мовлення, точність термінології та логіку викладу.
12. Написати короткий звіт про власну участь у науковій дискусії або обговоренні, виділивши сильні та слабкі сторони мовлення.
13. Відредагувати науковий текст (статтю, тезу або анотацію) з урахуванням логіки викладу, стилістики та точності термінології.
14. Скласти анотацію до наукової статті або власного дослідження (100–150 слів).
15. Написати рецензію на обрану наукову статтю, звернувши увагу на структуру, аргументацію та стилістичні особливості.

13. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. Рекомендується застосовувати види об'єктивного (стандартизованого) контролю теоретичної та практичної підготовки студентів.

Рекомендується застосовувати такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- усне опитування;
- система тренувальних вправ і творчих завдань;
- блок тестових завдань;
- самостійна робота;
- написання рефератів і наукових повідомлень.

Підсумковою формою контролю є залік. Залік ставиться на основі суми оцінок поточної навчальної діяльності (у балах), яка виставляється під час оцінювання теоретичних знань і практичних навичок відповідно до переліків, визначених робочою програмою навчальної дисципліни.

Максимальна кількість балів, яку аспірант може набрати – 200, у тому числі оцінювання індивідуальної самостійної роботи студентів.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми аспіранту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою з використанням прийнятих в університеті критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою.

Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються в бали залежно від кількості тем.

14. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ БАЛІВ

Оцінювання вибіркової дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» є вибіркоким навчальним предметом і оцінюється у формі заліку.

Перерахунок поточної успішності студентів під час вивчення окремої теми навчальної дисципліни з традиційної шкали в бали ECTS

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ Кількість навчальних годин / кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуально го завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
ЗАЛІК 52/3	2 (№ 1 – 2)	20	9.5	8	6	0	10	120

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані та включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

Підсумковий бал за поточну діяльність визначається як арифметична сума балів за кожне заняття.

Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант за поточну діяльність, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем, **але не більше 200 балів**. Наприклад, $9,5 \times 20 = 190$, якщо ж аспірант виконав індивідуальну самостійну роботу (+ 10 балів), то максимальна кількість балів дорівнюватиме 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент для допуску до підсумкового контролю, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем, але не менше 120 балів. Наприклад, $6 \times 20 = 120$, при цьому аспірантові не обов'язково потрібно виконувати індивідуальну самостійну роботу.

Оцінювання індивідуальних завдань аспіранта

Індивідуальна робота аспіранта – це написання наукового есе на одну із запропонованих тем.

Бали за індивідуальні завдання нараховуються аспірантові лише у випадку успішного виконання та захисту наукового есе (10 балів).

Кількість балів, яка нараховується за індивідуальне завдання (написання реферату), додається до суми балів, набраних аспірантом за поточну навчальну діяльність.

Індивідуальна робота аспірантів, передбачена для аудиторного виконання, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

До підсумкового контролю (заліку) допускаються аспіранти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Аспіранту, який з поважної причини мав пропуски навчальних занять, вносяться корективи до індивідуального навчального плану і дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну. Для аспірантів, які пропустили навчальні заняття без поважних причин, рішення про їх відпрацювання приймається керівником відділу аспірантури.

Підсумковий контроль (залік) вважається зарахованим, якщо аспірант набрав не менше 120 балів.

Залік вноситься викладачем до «Відомості результатів поточного та підсумкового контролю» (форма № Н-5.03-2), «Індивідуального навчального плану аспіранта», «Журналу обліку відвідувань та успішності аспірантів».

Бали з дисципліни для аспірантів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями, як наведено у таблиці.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	«3»
Ниже мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	«2»

Аспіранти, які навчаються за однією спеціальністю, на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«А»	Найкращі 10% аспірантів
«В»	Наступні 25% аспірантів
«С»	Наступні 30% аспірантів
«D»	Наступні 25% аспірантів
«Е»	Останні 10% аспірантів

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» проводиться відділом докторантури та аспірантури для аспірантів відповідної спеціальності, які **успішно** завершили вивчення дисципліни.

Аспіранти, які одержали оцінки «FX» та «F» («2»), не ранжуються, навіть після перескладання заліку. **Такі аспіранти після перескладання автоматично отримують бал «Е».**

Оцінка «FX» виставляються тим аспірантам, яким не зараховано хоча б одну тему з дисципліни (максимально – 40% матеріалу) до завершення її вивчення. Ця категорія аспірантів має право на перескладання заліку за затвердженим графіком (але не пізніше початку наступного семестру). Повторне складання заліку дозволяється не більше двох разів.

Оцінка «F» («2») виставляється аспірантам, які відвідали всі аудиторні заняття, але не набрали 60% від мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до заліку. Ця категорія аспірантів має право на повторне вивчення дисципліни.

За дозволом ректора аспірант може підвищити оцінку з дисципліни шляхом перескладання заліку (не більше трьох разів за весь період навчання).

Оцінка ECTS у традиційну чотирибальну шкалу НЕ конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала є незалежними.

Система оцінювання – відповідно до ECTS.

Форма підсумкового контролю успішності навчання:

Підсумковий контроль успішності навчання проводиться на основі оцінювання проведеного заліку.

Засоби діагностики успішності навчання: змістовно-методичні, прогностико-діагностичні, контрольні-оцінні.

15. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

15.1 Основна (базова):

1. Шутак Л. Б., Ткач А. В., Навчук Г. В. Культура професійного спілкування: контрольні вправи і тестові завдання: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої медичної освіти України, 2 вид., доповн. і переробл. / за ред. А. В. Ткач. - Чернівці, 2019. – 192 с.

2. Український правопис / Нац. акад. наук України ; ред. Є. І. Мазніченко, В. Є. Македон, С. В. Шарабанова. – Київ : Наукова думка, 2019. – 390 с.

3. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник. Вид. 2. Автори: С. М. Луцак, Г. В. Навчук, Л. Б. Шутак та ін.; за ред. С. М. Луцак. – К.: ВСВ „Медицина”, 2024. – 360 с.

15.2 Допоміжна:

1. Азарова Л. Є., Радомська Л. А. Українська мова за професійним спрямуванням у таблицях і схемах. Вінниця: ВНТУ, 2024. - 277 с.

2. Блашків О.В. Українська мова за професійним спрямуванням. Тернопіль: «Економічна думка», 2020. – 322 с.

3. Блашків О.В., Вількова Т.Т., Коноплицька О.І. Українська мова за професійним спрямуванням. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Університетська думка», 2022. – 322с.

4. Брус М. П. Українське ділове мовлення. Київ: Центр навчальної літератури, 2014. – 306 с.

5. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ: ЦУЛ, 2019. – 624 с.

6. Короткова Ю., Юлдашева С. Українська наукова мова. Ukrainian scientific language. Київ: НАВС, 2025.- 157 с.

7. Кухар Н.І., Городенська І.В. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Фірма „Планер“», 2022. – 137 с.

8. Нестеренко Н. П. Українська мова за професійним спрямуванням: практикум. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2024.- 86
9. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова (за професійним спрямуванням). Київ: Алерта, 2011.- 696 с.
10. Вознюк Г. Л., Булик-Верхола С. З., Василишин І. П., Гнатюк М. В., Ментинська І. Б., Шмілик І. Д. Українська мова (за професійним спрямуванням). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2024.- 308с.

15.3 Інформаційні ресурси:

1. Фонди бібліотеки БДМУ (<http://medlib.bsmu.edu.ua>).
2. Академічний тлумачний словник української мови (в 11 т.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/> .
3. Орфографічний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slovnyk.ua/> .
4. Медичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://medterms.com.ua/> .
5. Словник медичних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/2015082666091/meditsina/slovnik_medichnih_terminiv

16. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ АСПІРАНТА (СИЛАБУСУ)

Шутак Л.Б. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри.
Навчук Г.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри.